

СТУДІЯ ПРО ЕТНОПОЛІТИЧНІ ВІДНОСИНИ В КРАЇ ПОГРАНИЧЧЯ

Монолатій І. С. Разом, але майже окремо. Взаємодія етнополітичних акторів на західноукраїнських землях у 1867–1914 рр. : монографія [Текст] / Іван Сергійович Монолатій. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2010. – 736 с.

Розвиток вітчизняної історичної науки в останні два десятиріччя (звичайно, в академічному її розумінні, а не в плані історичної белетристики чи з позицій “міфоборців” від науки) проходить у руслі повернення до того стратегічного руслу історичного пошукування, яким рухаються національні історіографії європейських країн ось уже впродовж майже століття. Не вдаючись до опису напрямів і течій, що набувають сьогодні все більшої ваги та значення в українському науковому історичному просторі, відзначимо одну значиму, на наш погляд, деталь – усе більше, глибше й інтенсивніше стирається грань між так званою “столичною” (академічною, як і пов’язаною з провідними науковими школами “рейтингових” вищих навчальних закладів Києва, Харкова, Донецька, Львова) і “периферійною” наукою, у тому числі й політичною, етнополітичною тощо. Яскравий тому приклад – монографія івано-франківського вченого, кандидата історичних наук, доцента кафедри політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника І.Монолатія “Разом, але майже окремо. Взаємодія етнополітичних акторів на західноукраїнських землях у 1867–1914 рр.”.

Автор далеко не початківець у науковому світі, його праці відомі не лише вузькому колу зацікавлених осіб, а й широкій громадськості західного регіону України, науковцям країни загалом, які досліджують проблеми національних відносин, міжетнічних взаємин. Поява на світ зазначеної вище наукової праці є для всіх них (у тому числі й для автора цих рядків), переконаний, ще однією приємною нагодою насолодитися можливістю проникнути в дослідницьку “кухню” ученого, разом з ним відслідковувати й аналізувати такі складні проблеми, як осягнення інтеракціонізму в зарубіжному й вітчизняному суспільствознавстві, роль соціо- та етнокультурного вимірів дихотомії “свій – чужий”, суб’єктів і тенденцій етнополітичної сфери, взаємодію етнопонаціональних меншин у Галичині й Буковині часів Австро-Угорщини, а також міжетнічні суперечності та конфлікти цього періоду.

З точки зору наукового здобутку найбільш цінною, на нашу думку, є спроба автора не лише проаналізувати вищеперелічені аспекти, а й системно, комплексно підійти до вивчення й висвітлення проблеми взаємодії етноменшин, пошуку ними консенсусу й компромісів у взаємовідносинах, вироблення засад культури такої взаємодії в довоєнну добу на території, яка завше була спільною батьківщиною для різних інонаціональних меншин.

Власне проблемі взаємовідносин різних етнічних спільнот у форматі “свій – чужий” на західноукраїнських землях хотілося б приділити окрему увагу. Позиція автора щодо “чужинності” чи “своєкості” якоїсь етнічної групи вже сама по собі викликає запитання, чи може він бути неупередженим у процесі вивчення цієї доволі складної і неоднозначно, для трактування проблеми. Тим більше, що в українській і, зрештою, не тільки історіографії склалася така своєрідна “традиція” – висвітлювати проблему з власних світоглядних, політичних, державницьких чи інших позицій (тим більше, що використання автором в оформленні книги конкретних етнічних мотивів не залишає сумніву щодо його національної належності).

Проте сумніви одразу ж розвіюються, коли І.Монолатій на с.8 монографії пропонує як один із засобів пошуку компромісу для запобігання соціально-політичним, етнічним, міжнародним зіткненням, внутрішньополітичним кризам у суспільствах застосування політики “культурної диференціації”. Вона, на думку автора, мала б передбачати збереження й підтримку культурно-етнічного різноманіття замість їхнього знищення або, знову ж таки за образним висловом автора, заміну політики “плавильного казана” (імовірно, ідеться про практику комуністичних ідеологів щодо створення єдиної спільноти – радянського народу) на політику “грубо накришеного салату”. Автор таким чином, вважаємо, чітко окреслює свою світоглядну позицію, принципи якої послідовно використовує в процесі вивчення й висвітлення означеної теми – відмова від насильства, домінування, підпорядкування “своїми” “чужих”, чи навпаки, незалежно від дефініцій і наповнення їх змістом з потрактуванням того, хто ж є хто.

Окремо зупинимося на аналізі автором історіографічного комплексу джерел і літератури. Відзначаючи невеликий доробок з указаної проблематики вітчизняних учених, у тому числі й діаспорних, справедливо вказуючи на відсутність сьогодні спеціальної комплексної праці, Іван Монолатій робить достатньо вдалу, на наш погляд, спробу вивчення здобутку зарубіжних учених. У поле зору науковця потрапляють найбільш значимі праці німецькомовних (власне, німецьких і австрійських), польських, єврейських дослідників, причому не лише в царині історії, а й з політології, соціології, літературознавства. Автор аналізує їх за проблемно-хронологічною ознакою. При цьому саму класифікацію здійснює, використовуючи принципи дихотомії, за блоками: у першому випадку – за приналежністю до етнонаціональної групи, у другому – за приналежністю до наукової школи чи течії.

У нас, по суті, не викликає сумніву той факт, що автор мав можливість не лише описати ці праці зі слів своїх попередників – “колег по цеху”, а й зробити висновки про них, так би мовити, власноручно, попередньо вивчивши в оригіналі. Таке твердження ґрунтується на двох, як мінімум, очевидних фактах. По-перше, та професійна лексика, яку використовує вчений (значна кількість термінів, понять, дефініцій), є досить маловживаною вітчизняними науковцями й поширеною, звичною для наших зарубіжних колег. По-друге, попередні наукові пошукування Івана Монолатія були оприлюднені ним, причому неодноразово, польською, німецькою, російською (про українську годі й говорити) мовами.

Таким чином, з виходом у світ праці І.Монолатія “Разом, але майже окремо. Взаємодія етнополітичних акторів на західноукраїнських землях у 1867–1914 рр.” вітчизняна гуманітарна сфера отримала неординарне, нове, ґрунтовне дослідження, яке, безумовно, її збагатить. А проблеми, підняті в ній автором, вважаємо, можуть стати окремими дослідницькими напрямками як у найближчій, так й у віддаленій перспективі.